

תורת הר שמואל

פרשת נח - תשע"א כניסת השבת: 4:40 צאת השבת: 5:51 רבנו תם: 6:31

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

פרפראות הרב משה קליין

(ו' י"ג) ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ,

כתב רש"י, קץ כל בשר, כל מקום שאתה מוצא זנות, אנדרלמוסאי באה לעולם והורגת טובים ורעים ע"כ, ודבריו הם ממדרש רבה, ומה צריך לומר שבניו של נח גם כן היה דינם למות עם שאר

דור המבול ואפילו אם היו טובים, כי זנות מביא אנדרלמוסאי שהורגת גם טובים וגם רעים, ומה שנצלו בניו של נח הוא רק בזכותו של נח אשר מצא חן! (עיינו גמ' סנהדרין דף ק"ח שאף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן, ועיינו רמב"ן בפסוק ט' שכתב שתולדותיו נצלו בזכותו).

יש שני סוגים של הצלה, יש סוג של הצלה שמציל הרבה אנשים או איש אחד בזכות אדם צדיק, ויש עוד סוג של הצלה שהוא נקרא הצלה בגלל מקום (וכמו בסדום בפרק י"ח פסוק כ"ה). שיש סוג של הצלה בגלל קיבוץ של עשרה צדיקים אשר הם ניצולים וממילא ניצל המקום בעבורם! אבל לא

בזוה"ק נאמר שהמבול נקרא ע"ש נח משום שהיה לו להתפלל על דורו ולא התפלל, כלומר, היתה אפשרות ע"י התפילה למנוע את המבול ולכן נקרא על שמו המבול. שואל הרה"ג ר' חיים קמיל זצ"ל, לכאורה אפשר בקלות ללמד זכות על נח, שהרי נח ראה את המצב בדורו "כי השחית כל בשר" והקב"ה אמר "קץ כל בשר", הסתיימה כבר מידת ארך אפיים, מה יש לו להתפלל עליהם? כאן יש יסוד גדול בעניין התפילה, הגמרא אומרת "דלת הננעלת לא במהרה תפתח" יש תפילה שהיא בסדר הרגיל, ויש תפילה שצריכה פריצת דרך, כאשר שערי שמים נעולים, צריך "לפרוץ" את הדלת, וזו היתה התביעה על נח שהיה צריך "לפרוץ" את הדלת ואולי זה היה מועיל לעומת זאת אצל אנשי סדום שהיו "רעים וחטאים לה' מאוד" ונגזרה עליהם כליה, אברהם אבינו מנסה "לפרוץ" את הדלת עם משא ומתן, וזו המידה של צדיקים הם שותפים לקב"ה וחסים על מעשי ידיו ולכן הם מנסים "לפרוץ", הוא לא ידע אם יצליח אבל עשה את המוטל עליו. (צוטט בקיצור בשם הרה"ג ר' חיים קמיל זצ"ל)

"עשה לך תבת עצי גפר"

הקב"ה אומר לנח "עשה לך תבת" הבעש"ט הק' אומר תיבות התפילה יהיו מאירות ומוהירות כאור התורה, לכאורה מדוע מצינת התורה את המילה לך אפשר היה להשמיט את המילה לך, עשה תבת עצי גפר, ללא המילה לך, אלא שהקב"ה מתאווה לתפילתו של צדיקים וע"כ פונה אל נח "עשה לך", כלומר, "לך" בכוחך לשנות ע"י "תבת" (תפילה) את רוע הגזירה ולכן "תעשה את התבה וכפרת אותה" ע"י תפילה מאומצת יכולת לכפר את הגזירה כי "מבית ומחוץ בכפר" כי אדם צריך להיות צדיק לא רק "מבית" אלא גם "מחוץ", וע"כ כך להביא "ככפר" (כפר נפש).

וגם במידות התיבה רמז – "שלש מאות אמה אורך התבה" תפילה ארוכה ומאומצת "חמישים (גימט' לך) אמה רחבה", אילו היה "לך" חמישים (50) רוחב לב (רחבה) כי אז אפשר היה להגיע "ושלושים אמה קומתה" קומתה גבוהה וחשיבותה בשמים, "ושלושים" = 693 להקל במידת הדין = 693 (בצורף הכולל).

"נח איש צדיק תמים..."

איוז מדרגה היא יותר גבוהה, "תמים" או "גדול"? הווה אומר: תמים! והא ראייה: אם ישנן שתי חלות אחת גדולה ופרוסה והשניה קטנה ושלמה, מברכין על השלמה, הרי שלתמימות יש יותר ערך וחשיבות מאשר לגדלות. (החווה מלובלין)

לתואר "איש צדיק" וזה נח בכך שהיה טוב לא רק לשמים אלא גם טוב לבירות, לא רק "את האלוקים התהלך נח" אלא גם "תמים היה בדורותיו". (ר' איצלה מוולוז'ין) "בא אתה וכל ביתך אל התיבה... והנה עלה זית טרף בפייה..."

תיבה משמעה גם מילה, התורה הק' מציינת "בא אתה וכל ביתך" האדם צריך לשמור הן על עצמו והן על בני ביתו שיקפידו על מוצא פיהם,

"והנה עלה זית" הוית, כידוע לפני הכנתו מר ולאחר כתישתו, שמן זית יד בו אף הדליקו את מנורת המאור, "טרף בפייה" יטרוף (יכתוש) את המילים בפיו עד שתצא ממנו המרירות (רכילות, לה"ר, וכו'), עלה טרף- (394) יסגן דבריו (394 עם הכולל), ואז "בא אתה וכל ביתך" אל ה-תיבה (417) בגימט' זית (417), המילים (התיבות) שיצאו, יהיו נופת צופים כשמן זית. (משב"א)

ברכות מזל טוב, וקידוש, ראה בתוך העלון בעמוד 3

פרנס החודש

ר' מאיר שמחה ביולא

ורעייתו הי"ז

זכות הפצת התורה תעמוד להם ולזרעם בשמחה ונחת, פרנסה בשפע ואורך ימים

פרנס השבוע

ר' שעייה כהן ורעייתו הי"ז

זכות הפצת התורה תעמוד להם ולזרעם בשמחה ונחת, פרנסה בשפע ואורך ימים

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

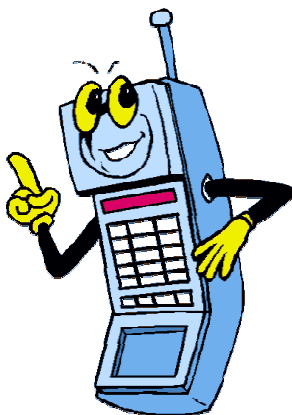
מוגש להוליד חוץ בע"מ. המנכ"ל הבהיר לכל עובד שהוא נושא באחריות למכשיר שלו, והשווי של כל מכשיר כחמשת אלפים שקלים.

בעבור תקופה נפלה מחלוקת בין דון פלא ובין שאר מחזיקי המניות של קו לקו, דון פלא מכר את מניותיו ופתח בתביעה כספית נגדם אודות סכומי כסף גדולים שלטענתו הם חייבים לו. לבקשת אחיו ביטל מיד מוטי פלא את החוזה בין הוליד חוץ בע"מ ובין קו לקו והורה לכל העובדים להחזיר את המכשירים למשרדו כדי שיוכל להחזירם לאחיו דון. במקביל קיבל כל עובד מכתב

דון פלא מחזיק בעשרה אחוזים מהמניות של חברת קו לקו תקשורת

בע"מ. חברה זו מספקת מערכות תקשורת לחברות. בנוסף, הוא גם אחיו של מוטי פלא, מנכ"ל הוליד חוץ בע"מ, רשת ארצית של בתי מלון. ולכן כשמוטי רצה לארגן פלאפונים לכל מנהלי בתי המלון הוא פנה באופן טבעי לאחיו דון שדאג לאספקה של מאה מכשירים הניתנים לעובדים כפיקדון, וכל עובד מקבל חשבון פרטי

על שיחות שאינם לעובדי המלון ישר מקו לקו, ועל שיחות בין עובדי המלון החשבון

ממש בפועל! והשיב לו הקב"ה שהעיקר שיקבלו את התורה ובכל זאת עדיין אין להם דרך לצאת כי זכות לא מועיל על עתיד, אבל הוא מעם מספיק כדי לגרום להביא להם מצוות אחרות כדי שיהיה להם זכות עכשיו על ידי מצוות אחרות שהוא יתן להם עכשיו, וזהו שכתוב בשמות (פרק י"ב פסוק ו') והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה ושחטו אותו כל קהל עדת

ישראל בין הערבים, וכתב רש"י ר' מתיא בן חרש אומר וכו' ולא היו בידם מצות להתעסק בהם כדי שיגאלו שנאמר ואת ערום ועריה נתן להם שתי מצות דם פסח ודם מילה וכו', ורואים שמה שעתידיים לקבל את התורה הוא זכות להוציאם אך אין להם אפשרות מעשית לצאת עד שנתן להם שתי מצוות לקיים עכשיו! ורואים מפורש שזכות לא מועיל על עתיד, אלא צריך זכות ביד עכשיו וגם אם האדם יבטיח מאה הבטחות עדיין זה לא מספיק

להציל אותו, ורק מה שזה כן יכול לעשות זה שגם אם עדיין אין לו את הזכות, עצם הקבלה שהוא אומר שבעתיד יהיה לו זכות שיעשה בעתיד מצוה מסוימת זה מועיל להביא לו אפשרות לעשות מצוה אחרת עכשיו וכך יהיה לו ישועה! ואם תמצא לפעמים שהועיל זכות בגלל העתיד שבעתיד יהיה לו זכות שהוא יעשה איזה מצוה, הרי זה ודאי בגלל גדר אחר שאפשר שיקבל אדם טובה על העתיד, אך אין זה מטעם גדר של זכות.

והקשה בשפתי חכמים בסוף פרשת בראשית - שכתב רש"י בפרשת וירא שנח ובניו ונשיהם היו שמונה ולא הצילו על דורם, ומשמע שאם הם היו יותר משמונה, ובדאי אם היו עשרה, היו מצילים על בני דורם! ואילו בבראשית (פרק ה' פסוק ל"ב) שכתוב ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת, כתב רש"י בן חמש מאות שנה, אמר רבי יודן מה המעם שכל הדורות הולידו ילדים בגיל מאה שנה, ונח הוליד רק בגיל חמש

בזכותם! ויש עוד חילוק בין הצלה "בזכות", לבין הצלה אחרת, והצלה אחרת היינו כגון שהוקבע המקום וקיבל שם של מקום צדיקים ולכן ניצל המקום בעבורם, אך אין זה בזכותם, שהנה בסדום היה צריך עשרה או תשעה בצירוף בכדי להציל את העיר ועל זה התפלל אברהם אבינו כדי למצוא מספיק אנשים כדי שייחשב מקום של צדיקים ואז אפשר להציל את

כל העיר בגלל מקום, והביאור בזה הוא מכיוון שלהחשיב את העיר למקום של צדיקים צריך דווקא עשרה! אבל הצלה בזכות זה אפשר אפילו על ידי אדם אחד ולא צריך דווקא עשרה. אך חלוק בעוד דרך: שהצלה בזכות לא מועיל קודם מעשה שבזכות דבר שיקרה בעתיד האדם רוצה לקבל הצלה כבר עכשיו, זה לא עובד! וכמו שרואים בשמות (פרק ג' פסוק י"א) שכתוב ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני

ישראל ממצרים, ופירש רש"י וכי אוציא את בני ישראל - ואף אם חשוב אני מה זכו ישראל ושתעשה להם נס ואוציאם ממצרים. ולכאורה צריך ביאור וכי בא משה ללמד קמגוריא על ישראל ולהקשות על יציאתם ממצרים? אמנם דבר זה יוסבר על פי מה שהשיב לו הקב"ה - כי אהיה עמך וזה לך האות - ופירש רש"י - ושאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים דבר גדול יש לי על הוצאה זו שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף ג' חודשים שיצאו ממצרים! אמנם אם נתבונן נראה שמה שהשיב הקב"ה אין זה על זכות היציאה בפועל באיזה זכות מוציאם ממצרים, אלא רק אמר לו מהו הסיבה שמוציאם ממצרים בדרך כלל ולא על מעשה היציאה בפועל, כי כדי לצאת בפועל צריך זכות עכשיו ולא מועיל שאומרים שאחר כך יקבלו את התורה ושזכות זו תועיל כבר עכשיו, ונראה זה מה ששאל משה - שגם אם יקבלו את התורה בכל אופן זה זכות, וזכות על העתיד לא מועיל להוצאה

משפט שלמה - המשך

שבהלכות שותפין בחו"מ מבואר שאחד מהיסודות של שותפות הוא שכל מה שעושה שותף אחד הוא עושה עבור כולם, ואינו עובד עבור עצמו כלל, ואפילו אם שותף אחד עשה עסק שאינו מעסקי השותפות, אם הוא הרוויח מתחלק הרווח בין כולם, ורק אם הפסיד יכולים שותפיו לומר שלא היה לו להיכנס לעסק הזה. ומטעם זה אין לשותף אחד חזקה על שאר שותפיו בנכסי השותפות כי כולם מייצגים את כולם בכל מעשיהם, ודלא כמו שמען דון פלא, ולכן מעשיו של דון פלא בסגירת העיסקה עם הוליד חוץ בע"מ היו עבור חברת קו לקו, והעיסקה היא של כל מחזיקי המניות [השותפים], למרות שהעיסקה לא היתה יוצאת לפועל ללא דון פלא בהיות מנכ"ל הרשת אחיו. ולכן פשוט שעל העובדים להחזיר את המכשירים שהופקדו אצלם לקו לקו, ולא לדון פלא.

לקו ולא לדון פלא.

הסבר:

חברה בערבון מוגבל [בע"מ] היא אישיות נפרדת ממחזיקי המניות, ואם החברה תפשוט רגל בעלי החובות לא יכולים לתבוע את מחזיקי המניות, אלא הם גובים את חובם מנכסי החברה, אבל בשותפים אין הדבר כן, וכל שותף יש לו אחריות אישית לכל החובות של העסק. ויתרה מזאת כל השותפים ערבים אחד לשני. וכל פוסקי זמנינו מסכימים שבהלכה מתייחסים לחברה בערבון מוגבל כשותפות ולא כאישיות נפרדת, אבל למרות זה, לעניין ההגבלה באחריות מסכימים הפוסקים שבחברה בע"מ מחזיקי המניות לא נושאים באחריות אישית לחובות. והטעם כיון שבזמן שנתנו לחברה אשראי ידע המלוה שיש להם אחריות מוגבלת אמרינן שעל דעת כן הוא מתעסק איתם, וקיבל על עצמו שלא לתבוע השותפים בתביעה אישית. אבל לכל שאר הדברים אין הבדל ביניהם בהלכה, ולכן כמו

מקו לקו שעליו להחזיר להם את המכשיר, ואם לא יחוייב בעלותו. העובדים המבולבלים פנו לאמיר פרץ ראש וועד העובדים שיורה להם מה לעשות, והוא פנה לבית הדין.

הטענות:

דון פלא טוען שהוא זה שסיפק את המכשירים להוליד חוץ, ופיקדון מחזירים למי שהפקיד, בשותפות הוא טוען כל שותף עובד לעצמו, אלא שהם מוכנים לטובת כולם שיחלקו את הרווחים ביניהם, וכיוון שהוא זה שעשה את העיסקה עם הוליד חוץ עליהם להחזיר לו את המכשירים. קו לקו טוענים שהם לא שותפות אלא חברה בערבון מוגבל ואישיות נפרדת ממחזיקי המניות, כל עובד קיבל את המכשיר שלו מקו לקו ועליו להחזירו לחברה, ואת החשבון שלהם עם דון פלא הם יסדרו ביניהם, אבל המכשירים שלנו.

פסק דיין:

על העובדים להחזיר את המכשירים לקו

דכשאין פירוד וכולם הם שפה אחת אז יש "לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות", ובכדי לקלקל את דרכם זורעים בהם פירוד ע"י בלבול השפה.

וכן יהיה גם בשקר של אדם אחד, שאם רק אומר שקר לפרקים, אז אין לשקר עמידה וקיום כלל ורשום עליו בפרהסיא שהוא דבר שקר, אבל אם האדם כל שפתו שקר הרי שכל מילותיו מחוברין יחדיו לשפה אחת של שקר, והוא שקר מחובר בחלקיו וע"ז נאמר "לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות", וזה שביקש דוד המלך ע"ה בתהלים פרק ק"כ פסוק ב', ה' הציגה נפשי משפת שקר מלשון רמיה, ששקר אשר הוא בגדר שפה צריך תפילה של הצלה מפניו, ומלבד מה שיש בני אדם אשר שפתם שפת שקר, כן יש גם בדתות של עם משך ואהלי קדר, שכבר אינם עובדים עבודות זרות של פירוד כל אחד לאליליו, אלא עשו שפת שקר, שפה אחת מחוברת כולה בחיבורי השקר, והיא הרעה הגדולה, ועליו אמר דוד המלך בסוף הפרק שם אויה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר, ויגאלנו ה' מהרה.

מאות? אמר הקב"ה אם הילדים שיוולדו רשעים הם, יאבדו וימותו במים של המבול ויהיה רע לצדיק הזה נח, ואם צדיקים הם הרי אמריח עליו לעשות תיבות הרבה, ולכן לא הוליד נח עד שהיה בן חמש מאות שנה, כדי שלא יהיה יפת הגדול שבבניו של נח ראוי לעונשים לפני המבול שכתוב (ישעיה פרק ס"ה פסוק כ') כי הנער בן מאה שנה ימות, וראוי לעונש לעתיד, וכן לפני מתן תורה ע"כ, ורואים שלא רצה להטריח את נח לבנות תיבות הרבה! וצריך ביאור והרי אם הם יהיו צדיקים הרי שיש הרבה צדיקים והם יצילו על בני דורם וממילא שלא יהיה כאן טירחא כי לא יהיה מבול! ורואים כאן שגם בעשרה אנשים ויותר לא היו מצילים על בני דורם, וצריך ביאור?

אמנם כעת אחרי מה שהקדמנו נראה שכיון שלא היו עכשיו עשרה צדיקים או תשעה על ידי צירוף כדי לעשות את המקום למקום של צדיקים, לכן אין נח ובניו יכולים להציל את כל דורם בגלל **מקום** צדיקים, ולאחר מעשה (של המבול) יכול אברהם לעיין ולבדוק אם הצילו נח ובניו בשמונה איש בגלל מקום צדיקים, ואז בדק אברהם וראה ששמונה אין זה מספיק כדי להציל את המקום, אבל קודם מעשה וכמו בזמן שכבש הקב"ה את מעיינו של נח ועדיין לא היו עשרה, הרי שכל ההצלה היא בזכות נח בלבד, וגם השבעה שמלבדו נצלו בזכותו ולכן אם יולדו וולדות עוד אפשר שגם הם יהיו נצלים רק בזכותו של נח, ועל כן על הצלה של זכות לא שייך לומר קודם מעשה (קודם לידתם) שיצילו על בני דורם, כי הצלה בזכות נעשה אפילו על ידי אחד אך אין זה הכרח אלא כפי חשבונו יתברך, אבל הצלה של מקום של צדיקים אפשר גם קודם מעשה לומר שאם יהיו עשרה צדיקים הרי שינצל כל המקום! אך גם זאת לא היה כדור המבול! כי זנות מביא אנדרלמוסא שהורגת טובים ורעים, ומה שנצלו בני ביתו של נח זה רק בזכות נח, ועושה הזכות או הניצל בזכות אין בזה כדי להציל קודם מעשה.

וכן מצינו עוד שהצלה בזכות הוא רק אחר מעשה, וכן שצריך זכירה בעת ההצלה ובחשבונו יתברך, שהנה (בפרק ח' פסוק א') כתוב, ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים, ופירש רש"י ויזכור אלהים את נח וגו' מה זכר להם לבהמות זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן ושלא שמשו בתיבה ע"כ, ורואים שאף שניצלו מן המבול בכל זאת כדי להשתמש בזכות צריך זכירה עכשיו, כי אין זה הכרח אלא רק הצלה בזכות, והצלה בזכות אפשר אפילו שאדם אחד יציל עולם ומלואו אמנם אין זה כנמצא בעולם ומכריח שכך יהיה אלא כפי חשבונו יתברך אם יהיה זה הזכות בגדר נזכר עכשיו אם לא, וכן (בפרק ל' פסוק כ"ב) שכתוב ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה, פירש רש"י ויזכר אלהים את רחל, זכר לה שמסרה סימניה לאחותה ושהיתה מצירה שלא תעלה בגורלו של עשו שמא יגרשנה יעקב לפי שאין לה בנים ואף עשו הרשע כך עלה בלבו כששמע שאין לה בנים ע"כ, ומבואר שגם על זכות קיימת יש עת אשר נזכר זה הזכות.

שבת

שחרית: 7:45

תהלים בנימ: 12:30

על ידי משפחת זכאי - בבית הכנסת

תהלים בנות: 1:15

על ידי משפחת נחמני - בביתם

שיעור בהלכות שבת: 3:45

הרב דוד שרעבי

מנחה: 4:30

שיעור 15 דקות בזהר, אחר תפילת ערבית מוצאי שבת

חול

שחרית: 6:30

מניין שני בין הזמנים: 8:00

מנחה וערבית: 20 דקות לפני השקיעה

דף יומי: 20:15

הרב יצחק אלקיים

כולל ערב: 20:15

ערבית: 21:15

כולל ערב ממשך עד: 22:00

מזל טוב וברכה

לר' יעקב שרגא ורעייתו הי"ו

על הולדת הבת - נעה הי"ו

תזכו לגדלה בשמחה ונחת ובריאות

קידוש אחר התפילה

הציבור מוזמן

מזל טוב וברכה

לר' שרון קלא ורעייתו הי"ו

על הולדת הבת

תזכו לגדלה ביישוב רוגע ובריאות

בשמחה ונחת

לשון לימודים

(י"א א') ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים,

בפסוק ו' כתיב ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות עיין ברש"י ומפרשים, וחזינו

ברכת ישר כח ליגאל ורחל שרעבי על השקיות הגדולות ומכובדות לילדים ביום שמחת תורה
ישלם ה' פעלכם ותהי משכורתכם שלימה!

טוחן ביו"ט (ב)

סיכום משובע שעבר: כלל במלאכת יו"ט, שכל מלאכות שקורם "לישה" אסורות ביו"ט, וממלאכת "לישה" והלאה מותרות ביו"ט. ולכן אסור לטחון ביו"ט, ש"טוחן" קורם "לישה" הוא. אבל אינו אסור אלא לטחון לטחון חטין וכדומה, אבל מותר לטחון תבלין וכדומה לצורך אוכל נפש. ובמאכלים שמותר לטחון ביו"ט, יש מהם שלכתחילה צריך לטחון מלפני יו"ט, ויש מהם שמותר להמתין עד יו"ט ולטחון בשינוי קצת, ויש מהם שמותר לטחון ביו"ט בלי שינוי כלל. ותלוי אם מפגי מעמו או לא. אם אינו מפגי מעם כלל, יש לטחון מלפני יו"ט (ואם שכח לעשות מלפני יו"ט יכול לעשות ביו"ט ע"י שינוי קצת). ואם מפגי מעם קצת, יוכל לטחון ביו"ט ע"י שינוי קצת. ואם מפגי מעם הרבה, יכול לעשות ביו"ט אפילו בלי שינוי. והשינוי קצת היינו שיטחון ע"ג השלחן במקום הצלחת.

לחתוך ירק דק דק: יש מח' ראשונים בהלכות שבת אם בכלל יש בעיה של טוחן באוכלים, והש"ע פסק להחמיר שהמתוך הירק דק דק חייב משום טוחן^(א). ויש מקילין לחתוך ירק דק דק סמוך לסעודה^(ב). אבל הב"י מסיים שנכון לזהר בזה אפילו סמוך לסעודה, אא"כ גם חותך חתיכות גדולות קצת. וע' במ"ב שכתב שראוי להחמיר כמשכתב הב"י^(ג). וכל זה בהלכות שבת. אבל נוגע ליו"ט, מותר לטחון כל שמפגי מעמו וכדנ"ל. וכיון שירקות מפגי מעמו הרבה, לכן מותר לחתוך אותם הכי דק שרצה לצורך סעודת יו"ט, בלי שום שינוי^(ד).

להשתמש בפומפיה: ע' בש"ע בהל' שבת שכתב שאסור לגרור גבינה במורג חרוץ בעל פיפיות (פומפיה)^(ה), והרמ"א אינו חולק עליה^(ו). אבל בהל' יו"ט כתב הרמ"א להקל בזה^(ז). וצריך ביאור, מה החילוק בין שבת ליו"ט לענין פומפיה? הא אם כל המעם לאסור בשבת הוא משום עובדא דחול^(ח), הא

מעם זה של עובדא דחול שייך גם ביו"ט^(ט). ואי אפשר לומר שהמעם שאסור בשבת הוא משום טוחן (ולכן ביו"ט מותר), שהא איירי ב"גבינה" שאינו גידולי קרקע, והש"ע פסק שאין שייך טוחן בדבר שאינו גידולי קרקע^(י). וע' בספר תוספת שבת בס' שכא שהקשה קושיא זה, ותרין, שבאמת אינו ברור אם להשתמש בפומפיה הוא עובדא דחול. ולכן הלכה להחמיר בשבת, ולהקל ביו"ט^(יא). ששאני שבת שגם יש דיעות שאסור לטחון "גבינה" אף שאינו גידולי קרקע אפילו בלי כלי פומפיה, ולכן בצירוף דיעות אלו יש להחמיר לא להשתמש בפומפיה בשבת אפילו לצורך גבינה. אבל ביו"ט לכו"ע הגבינה עצמה מותר לטחון, ורק יש להסתפק שמא פומפיה הוא עובדא דחול, ולכן יש להקל^(יב). וע"ש שכתב שכן דעת הש"ע והרמ"א דנ"ל^(יג). עכ"פ למעשה, כל מקום שטוחן מותר ביו"ט, מותר להשתמש בפומפיה ביתי.

ריחיים של פלפל או קפה: ע' בש"ע ס' תקד ס' א' ואין שוחקין את הפלפלין בריחים שלהם משום דהוי כעובדין דחול^(יד). וע"ש במ"ב סק"ט שכתב שה"ה שאסור לטחון קפה בריחים שלהן, אלא אם רוצה יכול ליכתוש במכתשת. אבל ע' בבה"ל שהביא דעת הש"ע שמקיל בריחים קטן שנהוג להיות בבית וידוע שאין נכנס קפה לתוך המטחן הזה רק בכדי שיעור פעם אחת. והבה"ל מסיים עם דברי הח"א להקל עכ"פ ע"י עכו"ם. ולמעשה כתב בשמירת שבת כהלכתו פ"ז ה"ז על נידון זה ש"טוב להימנע מלהשתמש"^(טו). ולכאורה כל זה נוגע גם לענין כדורים של פלפל שמצוי בזמננו שנמצאים בתוך קופסה של תבלין רגילה, ויש בה מכסה מיוחד, כשמתוכנן המכסה נטחן הכדורים. אף שהוא ודאי רק שיעור פעם אחת, לכאורה זהו דומה לקפה דנ"ל שטוב להימנע מלהשתמש בהם ביו"ט, וצ"ע^(טז).

מרור בליל פסח: ע' במ"ב בהל' פסח שאין לאכול מרור (חזרת, חריין) כשהוא שלם, שכמעט הוא סכנה ומזיק גדול, ולכן צריך לפרוץ על פומפיה^(יז). וע' במ"ב בהל' יו"ט שדן לענין אם מותר לטחון אותה ביו"ט עצמו. שאפשר לומר שמרור יותר גרוע משאר מאכלים מפני שכמה פעמים טוחנין מרור בשיעור מרובה, ולכן דומה לפלפל וחרדל בריחים שלהם שאסור^(יח). אבל למעשה המ"ב כתב שמותר לטחון אפילו ביו"ט, רק שיש לעשות ע"י שינוי קצת^(יט). וכל זה ביו"ט. אבל ליל פסח שחל להיות בשבת, אסור לטחון המרור (אפילו שסמוך לסעודה). אלא צריך לזהר לזכור להכין המרור מלפני שבת, ולסגור אותו בכיסוי טוב עד התחלת הסדר^(כ).

אגוזים לצורך חרוסת: אגוזים אינו מפגי מעם. ולכן צריך ליכתוש אותם מלפני יו"ט. אבל אם שכת, מותר לכתוש אותם ביו"ט ע"י שינוי קצת. וביו"ט שחל בשבת, שייך לשחק אותם בשינוי גמור, דהיינו ע"י כתא של סכין^(כא). אבל לענין עשיית חרוסת בפסח שחל בשבת, יש עוד בעיה של לש"ק^(כב).

(א) ש"ע ס' שכא ס"ב. וע"ש צ"ח שהביא ד' דיעות בראשונים בזה, הרא"ש ורי"ת, תוס', רמב"ם, ור"ס ורש"י. (ב) ד"י ש"ס בראשונים. (ג) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (ד) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (ה) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (ו) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (ז) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (ח) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (ט) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (י) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יא) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יב) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יג) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יד) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (טו) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (טז) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יז) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יח) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (יט) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (כ) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (כא) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב. (כב) וכן פסק הרמ"א ש"ס ס"ב.